

Sygn. akt I Ns 1185/13

POSTANOWIENIE

Dnia 28 lipca 2016 roku

Sąd Rejonowy w Zgierzu I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodnicząca: SSR Katarzyna Balcerczyk

Protokolant: Marta Florczyk

po rozpoznaniu w dniu 19 lipca 2016 roku w Zgierzu

na rozprawie

sprawy z wniosku W. S., Z. S., K. S.

z udziałem (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. Oddział Ł.-Miasto

o ustanowienie służebności przesyłu

postanawia:

1. oddalić wniosek;
2. nie obciążać wnioskodawców kosztami postępowania oraz nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

Sygn. akt I Ns 1185/13

UZASADNIENIE

W dniu 23 kwietnia 2013 r. W. S., Z. S. i K. S. wystąpili o ustanowienie służebności przesyłu obciążającej nieruchomość w W. nr dz. 311, dla której Sąd Rejonowy w Zgierzu prowadzi księgę wieczystą nr (...) na rzecz (...) Oddział w Ł., której treścią jest znoszenie istnienia

na nieruchomości, w przestrzeni nad i pod powierzchnią tej nieruchomości urządzeń przesyłowych – słup o napięciu 15 kW i napowietrzna linia do niego o długości 2,5 m

oraz podziemny kabel energetyczny o długości 70 m – oraz korzystania z drogi dojazdowej do słupa długości 35 m i prawa korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji i napraw urządzeń przesyłowych. Wnioskodawcy wystąpili o zasądzenie kwoty 1.162 zł miesięcznie tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu oraz kosztów procesu.

[wniosek – k. 2-3]

W odpowiedzi na wniosek uczestnik (...) S.A. Oddział Ł.-Miasto wniósł o oddalenie wniosku w całości i zasądzenie od wnioskodawców na rzecz uczestnika kosztów postępowania. Uczestnik podniósł zarzut zasiedzenia służebności przesyłu. Wskazał, że na działce wnioskodawców znajduje się napowietrzna linia energetyczna 15 kV i podziemny kabel. Spośród nich tylko linia napowietrzna stanowi własność uczestnika. [odpowiedź na wniosek – k. 31-33]

Na terminie rozprawy 12 listopada 2013 r. uczestnik zakwestionował wniosek także co do wysokości, podnosząc, iż grunt konieczny do korzystania z urządzeń jest mniejszy niż wskazano we wniosku.

[protokół rozprawy – k. 101]

Pismem z dnia 29 października 2014 r. wnioskodawcy wycofali wniosek o ustanowienie służebności dla drogi dojazdowej. Podnieśli, iż przedstawiona przez biegłego droga dojazdowa w wariacie I opinii jest bezużyteczna, gdyż dotychczas zakład korzystał z wjazdu od bramy do słupa.

[pismo procesowe – k. 266]

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Decyzją Naczelnika Miasta i Gminy S. z dnia 1 czerwca 1979 r. nr (...) Państwo przejęło za emeryturę gospodarstwo rolne stanowiące nieruchomości oznaczoną jako działki (...) położoną we wsi W. gminie S. stanowiącą własność Z. i F. małż. K.. Z przejętego gospodarstwa przydzielono Z. i F. K. do bezpłatnego dożywotniego użytkowania działkę rolną oznaczoną jako działki numer (...)

[bezsporne, nadto kopia decyzji – k. 339-340, k. 345-346]

Pismem z dnia 30 lipca 1997 r. F. K. wystąpił o przyznanie na własność w/w działek. Decyzją Urzędu Rejonowego w Z. z dnia 9 sierpnia 1993 r. numer (...) przyznano F. K. nieodpłatnie na własność działki Skarbu Państwa położone we wsi W. gm. Stryków o pow. 0,43 ha oznaczone w ewidencji gruntów nr(...)

[bezsporne, nadto kopia decyzji – k. 318, kopia aktu notarialnego z dnia 22 września 1993 r. rep. A(...) sporządzonego przed notariuszem Z. J. – k. 134-136]

Działki nr (...) zostały podzielone na działki nr (...). Działka nr (...) zawierała obszar (...).

[bezsporne, nadto kopia aktu notarialnego z dnia 22 września 1993 r. rep. A nr(...) sporządzonego przed notariuszem Z. J. – k. 134-136]

W dniu 22 września 1993 r. F. K. sprzedał działkę nr (...) o pow. (...) W. i Z. małżonkom S..

[bezsporne, nadto kopia aktu notarialnego z dnia 22 września 1993 r. rep. A nr (...) sporządzonego przed notariuszem Z. J. – k. 134-136]

W północnej części działki oznaczonej numerem (...) (poprzednio (...)) w części północno-zachodniej stoi słup betonowy od którego w kierunku zachodnim biegnie napowietrzna linia elektroenergetyczna, a w kierunku wschodnim kablowa linia elektroenergetyczna usytuowana pod powierzchnią gruntu.

[bezsporne, nadto kopia mapy – k. 7, kopia mapy sytuacyjnej do celów prawnych – k. 8]

Napowietrzna linia energetyczna została wybudowana 31 grudnia 1969 r.

[bezsporne, nadto kopia protokołu nr (...) odbioru technicznego urządzeń przesyłowych – k. 50-51, kopia projektu elektryfikacji miejscowości K. W. – k. 52, kopia podstaw techniczno-prawnych opracowania projektu – k. 53, kopia wykazu właścicieli budynków – k. 54-55]

Linia podziemna została wybudowana w 1989 r. na zlecenie i ze środków inwestorów prywatnych. Sieć kablowa przyłączona jest to sieci przedsiębiorstwa pozwanego. Nie została przejęta na majątek spółki.

[zeznania świadka M. K. – k. 126-127, kopia mapy – k. 82, k. 96 kopia odpowiedzi na wniosek o przyłączenie do sieci elektrycznej – k. 85, kopia warunków przyłączenia do sieci – k. 97]

Pas technologiczny kablowej linii wynosi po (...) m na każdą stronę licząc od osi tej linii, zaś pas technologiczny napowietrznej linii elektroenergetycznej wynosi po(...) m od osi linii. Powierzchnia służebności gruntowej napowietrznej linii energetycznej wynosi (...) Powierzchnia służebności drogi dojazdowej do istniejącego słupa

wynosi (...) ^(2). Powierzchnia ogólna służebności przesyłu na przedmiotowej nieruchomości wynosi ok. (...) ^(2). Przy przyjęciu, że pas technologiczny wynosi po 1 m od linii, powierzchnia zajęta przez pod kablową linię elektroenergetyczną wynosi ok. (...) ^(2). Przy przyjęciu, że pas technologiczny napowietrznej linii elektroenergetycznej wynosi po (...) m na każdą stronę, powierzchnia zajęta pod napowietrzną linię wynosi ok. (...) ^(2). Pas drogi dojazdowej w tym wariantcie wynosi (...) ^(2). [pisemna opinia biegłego z zakresu geodezji i kartografii – k. 229-332, opinie uzupełniające – k. 262-262v, k. 333, k. 355-358]

Wartość jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu wynosi 57.070 zł jednorazowo bądź 448 zł miesięcznie dla ogólnej powierzchni służebności przesyłu wynoszącej 236 m². Wartość wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu

na części nieruchomości obciążonej w jej granicach przebiegiem linii elektroenergetycznej napowietrznej 15 kV ze stacją transformatorową słupową wynosi w tym wariantcie 22.917 zł jednorazowo i 180 zł miesięcznie. Przy przyjęciu ogólnej powierzchni służebności wynoszącej 151 m², wartość jednorazowego wynagrodzenia wynosi 38.240 zł, zaś miesięcznego – 300 zł. Wartość wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu na części nieruchomości obciążonej w jej granicach przebiegiem linii elektroenergetycznej napowietrznej 15 kV ze stacją transformatorową słupową wynosi w tym wariantcie 13.975 zł jednorazowo lub 110 zł miesięcznie.

[pisemna opinia biegłego z zakresu szacunku nieruchomości – k. 277-285, opinie uzupełniające – k. 301-308, 313]

W 1959 roku zostało utworzone przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakłady (...), w tym Zakład (...) w Ł. Zarządzeniem Ministra Przemysłu nr (...) z dnia 16 stycznia 1989 roku z mocą

od 1 stycznia 1989 roku utworzone zostało samodzielne przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) łódź – Miasto”. Zarządzeniem nr 181/O./93 Ministra Przemysłu

i Handlu z dnia 9 lipca 1993 roku podzielono przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) i wydzieloną część jego mienia przeniesiono do (...) S.A. w W., a pozostałą część przekształcono w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod nazwą (...) Spółka Akcyjna w Ł. Spółka weszła we wszelkie prawa majątkowe i niemajątkowe oraz obowiązki Zakładu (...), z wyłączeniem przejętych przez (...) S.A. w W.. Na podstawie wskazanego zarządzenia aktem notarialnym z dnia 12 lipca 1993 roku doszło do przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...) w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod nazwą (...) Spółka Akcyjna w Ł. W dniu 30 czerwca 2007 roku doszło do aportowego zbycia części przedsiębiorstwa (...) Spółka Akcyjna w Ł., w tym przysługujących spółce (...) służebności gruntowych,

na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. (od 2008 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością), której następcą prawnym po przejęciu w dniu 31 sierpnia 2010 roku jest (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w Ł., w tym Oddział Ł.-Miasto w Ł. [wiadomości notoryjne, nadto kopie: informacji odpowiadającej odpisowi aktualnemu z KRS – k. 73-78, zarządzenia numer 181/O./93 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993 r. – k. 57v-58v, 86v-87v zarządzenia nr 13/O./89 – k. 56-57, k. 85-86 aktu notarialnego rep. A nr (...) – k. 59-60v, 88-89v, umowy aportowego zbycia przedsiębiorstwa – k. 61-63v, k. 90-95]

Obecnie współwłaścicielami nieruchomości położonej w W. oznaczonej jako działka numer ew. (...)o pow. (...) dla której Sąd Rejonowy

w Z. prowadzi księgę wieczystą KW (...) są Z. S.

i W. S. w udziale wynoszącym 1/4 na prawach wspólności ustawowej oraz K. S. w udziale wynoszącym 3/4.

[odpis księgi wieczystej – k. 4-6v, wypis z rejestru gruntów – k. 9]

Pismem z dnia 24 lipca 2012 r. wnioskodawcy wystąpili do uczestnika o uregulowanie stanu prawnego przedmiotowych działek. Uczestnik w odpowiedzi wskazał, że nabył służebność gruntową w odniesieniu do napowietrznej linii elektroenergetycznej w drodze zasiedzenia, zaś linia kablowa nie stanowi jego własności.

[kopia pism – k. 10-18]

Ustalając stan faktyczny w sprawie sąd oparł się na powołanych dowodach, które uznał za wiarygodne. Sąd nie dał jednak wiary opinii biegłego ds. energetyki w zakresie a jakim ten ustalił szerokość strefy służebności przesyłu. W ocenie sądu powierzchnia nieruchomości zajęta pod służebność powinna odpowiadać warunkom eksploatacji sieci przyjętym w przedsiębiorstwie będącym właścicielem urządzeń przesyłowych. Wyznaczona w ten sposób strefa ma zabezpieczać potrzeby eksploataowania urządzeń, zapewniając przedsiębiorcy możliwość prawidłowego korzystania z nich, ale także ich konserwacji, naprawy, modernizacji, usuwania awarii, wymiany elementów, zgodnie z art. 305¹ i 305² k.c. Te okoliczności bierze zatem pod uwagę sąd ustanawiając służebność przesyłu (por. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2015 r. III CZP 88/15, Biul.SN 2015/12/10, KSAG 2016/2/128-129

Na terminie rozprawy 12 listopada 2013 r. pełnomocnik uczestnika zgłosił zastrzeżenie w trybie art. 162 kpc podnosząc nieuzasadnione dopuszczenie dowodu

z dokumentów oraz wyznaczenie nowego terminu na zgłaszanie wniosków dowodowych. Wnioskodawcy podnieśli, że nie mogli wcześniej złożyć dokumentów, gdyż dopiero otrzymali je od uczestnika. Niezależnie od tego, należy wskazać, iż w odpowiedzi na wniosek uczestnik zakwestionował własność podziemnego kabla przebiegającego przez działkę wnioskodawców. Wnioskodawcy nie mieli natomiast obowiązku załączania przedmiotowych dokumentów w sytuacji gdyby uczestnik nie kwestionował własności kabla podziemnego.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Podstawę prawną wniosku stanowi przepis art. 305² § 2 k.c., przy czym uwzględnienie roszczenia o ustanowienie służebności przesyłu może nastąpić jedynie w sytuacji,

gdy właścicielowi urządzeń przesyłowych nie służy uprawnienie do korzystania

z obciążonej nieruchomości w zakresie jaki miałby wynikać z ustanowienia służebności. Zasadność roszczenia wnioskodawców uzależniona jest zatem od kwestii istnienia po stronie uczestnika skutecznego względem nich prawa, na podstawie którego mógłby korzystać

z nieruchomości w zakresie wynikającym z treści służebności przesyłu. W niniejszej sprawie na nieruchomości wnioskodawców posadowiona jest linia elektroenergetyczna

jak i podziemna linia kablowa. W odniesieniu do linii napowietrznej uczestnik podniósł zarzut zasiedzenia, który był zasadny.

Przechodząc do analizy przesłanek samego zasiedzenia służebności przesyłu, należy zauważyć, iż pomimo tego, że przed wejściem w życie w dniu 3 sierpnia 2008 r. przepisów

art. 305¹-305⁴ k.c. o służebności przesyłu, dodanych przez ustawę z dnia 30 maja 2008 roku

o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116. póź. 731). przepisy nie przewidywały wprost tego rodzaju służebności, będącej przedmiotem rozpoznawanej sprawy i w literaturze istniał spór co do możliwości nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie - to w orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmowano, stosując w drodze analogii art. 145 k.c., możliwość ustanowienia służebności przesyłu,

a także dopuszczalność nabycia jej w drodze zasiedzenia (m.in. orzeczenia Sadu Najwyższego z dnia 3 czerwca 1965 roku, sygn. III CO 34/65, OSNCP 1966/7-8/109; z dnia 30 sierpnia 1991 roku III CZP 73/91, sygn. akt OSNCP 1992/4/53; z dnia 17 stycznia 2003 roku, III CZP 79/02, OSNC 2003/11/142; z dnia 8 września 2006 roku, sygn. akt II CSK 112/06, LEX

nr 193240; z dnia 4 października 2006 roku, II CSK 119/06, LEX nr 447190). Ostatecznie potwierdzone to zostało w uchwale z dnia 7 października 2008 roku, sygn. akt III CZP 89/08, LEX nr 458125, w której Sąd Najwyższy stwierdził,

że także przed ustawowym, uregulowaniem służebności przesyłu w art. 305¹-305⁴ k.c. dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu oraz wskazał,

że nabycie takie następuje przez przedsiębiorcę, a nie właściciela nieruchomości władnącej, która to kategoria prawna przy instytucji służebności przesyłu w ogóle nie występuje

(tak również SN w postanowieniu z 13 października 2011 roku, sygn. akt V CSK 502/10,

LEX nr 1096048). Sąd podziela wskazane stanowisko Sadu Najwyższego.

Przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności trzeba mieć na uwadze (co podkreślił także Sąd Najwyższy m in. w wyroku z dnia 31 maja 2006 roku, sygn. akt IV CSK 149/05, LEX nr 258681 i powołanym powyżej postanowieniu z 13 października 2011 roku, sygn. akt V CSK 502/10, LEX nr 1096048), iż zgodnie z art. 292 k.c. do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie stosuje się przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie jedynie odpowiednio. Tym samym posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości. Zgodnie z art. 352 k.c., kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności, a do posiadania służebności stosuje się odpowiednio przepisy o posiadaniu rzeczy. Przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność, zaś władanie w zakresie służebności gruntowej kwalifikuje się zgodnie z art. 336 k.c. jako posiadanie zależne. Służebność przesyłu daje uprawnionemu, aczkolwiek w pewnym ograniczonym zakresie, władztwo nad cudzą nieruchomością. Ogranicza prawo własności właściciela nieruchomości przez ustanowienie trwałego obowiązku znoszenia przez niego stanu ukształtowanego jego oświadczeniem woli o ustanowieniu służebności, przy czym należące do istoty tego ograniczenia obowiązki ciążyą na każdorazowym właścicielu nieruchomości (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2011 roku, sygn. akt IV CSK 303/10, LEX nr 785540).

Zgodnie z treścią art. 285 § 1 k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz właściciela innej nieruchomości prawem, którego treść polega bądź na tym, że właściciel nieruchomości władnącej może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, bądź na tym, że właściciel nieruchomości obciążonej zostaje ograniczony w możliwości dokonywania w stosunku do niej określonych działań (służebność gruntowa).

Zgodnie z art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie, jeżeli polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia; przepisy o nabyciu w drodze zasiedzenia stosuje się odpowiednio. Urządzenie, o którym mowa w tym przepisie ma odpowiadać treści służebności pod względem gospodarczym. Oczywistym jest, że chodzi tu o odpowiednie urządzenie materialne, umożliwiające korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie służebności, sporządzone na obcej nieruchomości lub co najmniej wkraczające w jej sferę. Charakter tego urządzenia ma być trwały, a nie chwilowy i musi być ono widoczne. Korzystanie z takiego urządzenia znajdującego się na cudzej nieruchomości stanowi dla jej właściciela wyraźne ostrzeżenie przed działaniem osób, które korzystając z takich urządzeń mogą doprowadzić do uzyskania odpowiednich służebności. Nie trzeba dowodzić, że napowietrzna linia elektroenergetyczna posadowiona na działce stanowiącej własność wnioskodawców spełnia wymagania trwałego i widocznego urządzenia. Długotrwałe tolerowanie przez właścicieli takich działań usprawiedliwia usankcjonowanie ukształtowanego i stabilnego stanu faktycznego oraz stwierdzenie, iż przedmiotowa nieruchomość jest obciążona tą służebnością. Uczestnik i jego poprzednicy faktycznie korzystali z gruntu w taki sposób, jak to czyni osoba, której przysługuje służebność. W takiej sytuacji dojść może do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej, która treścią odpowiada treści służebności przesyłu uregulowanej obecnie w k.c., jeżeli powyższe władanie trwało przez wymagany prawem czas, a ten zależy od dobrej lub złej wiary w dacie wejścia w posiadanie. Jak wynika z zebranych w sprawie dowodów, przebieg linii nie uległ przy tym zmianie.

Stosownie do przepisu art. 172 k.c., posiadacz nieruchomości niebędący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (zasiedzenie); po upływie lat trzydziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze. Przy czym, w/w terminy zostały wprowadzone do kodeksu cywilnego ustawą z dnia 28 lipca 1990 roku (Dz. U. nr 55

poz. 321). Poprzednio były one krótsze i wynosiły odpowiednio dziesięć i dwadzieścia lat. Zgodnie z brzmieniem art. 9 ustawy nowelizującej, do zasiedzenia, którego bieg rozpoczął się przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy (tj. przed dniem 1 października 1990 roku), stosuje się od tej chwili przepisy niniejszej ustawy; dotyczy to w szczególności możliwości nabycia prawa przez zasiedzenie. Stosownie do art. 177 k.c. niemożliwe było zasiedzenie nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa. Dopiero od 1 października 1990 r., tj. od uchylecia omawianego przepisu, możliwe stało się zasiedzenie nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa.

W niniejszej sprawie napowietrzna linia energetyczna została wybudowana 31 grudnia 1969 r. Nieruchomość objęta wnioskiem jednak od dnia 1 czerwca 1979 do dnia 8 sierpnia 1993 r. stanowiła własność Skarbu Państwa. Wcześniej, tj. w dacie posadowienia na niej energetycznej linii napowietrznej, jak i niemal przez 10 lat po tym zdarzeniu, była własnością osoby prywatnej, tj. Z. i F. małż. K.. Tym samym w ocenie sądu cały bieg zasiedzenia służebności przesyłu na teże nieruchomości sprzed daty 1 czerwca 1979 uległ zniweczeniu na skutek swoistej konfuzji prawa własności nieruchomości objętej wnioskiem z prawami wynikającymi z posadowienia na tej nieruchomości urządzeń przesyłowych w myśl stosowanego odpowiednio art. 247 k.c. Nie ma bowiem podstaw do przyjęcia, że na skutek nabycia własności teże nieruchomości przez Skarb Państwa bieg zasiedzenia służebności przesyłu uległ zawieszeniu, ani też przerwaniu.

Kluczowym zagadnieniem dla ustalenia upływu terminu zasiedzenia w niniejszej sprawie jest ustalenie daty początkowej biegu zasiedzenia. Nie budzi wątpliwości, i było bezsporne, iż każdy kolejny zakład energetyczny był przedsiębiorcą, który w oznaczonym zakresie korzystał zgodnie z przeznaczeniem z urzędzenia służącego do doprowadzania energii elektrycznej, a zatem urzędzenia przesyłowego w rozumieniu art. 49 § 1 k.c. posadowionego nad nieruchomością obciążoną, a które wchodzi w skład przedsiębiorstwa. Od 1964 roku do 1 lutego 1989 roku obowiązywała zasada jednolitej własności państwowej, którą wyrażała treść art. 128 k.c. w jego pierwotnym brzmieniu. W czasie obowiązywania tego przepisu przyjmowano, że własność ogólnonarodowa przysługuje niepodzielnie Państwu. Jednostki organizacyjne Skarbu Państwa i państwowe osoby prawne wykonywały jedynie uprawnienia wynikające z własności państwowej. W konsekwencji także posiadanie nieruchomości przez te podmioty było równoznaczne z posiadaniem przez Skarb Państwa. W orzecznictwie utrwalone zostało stanowisko, że władanie przez państwowe osoby prawne nieruchomościami, które nie stanowiły własności państwowej było wykonywane na rzecz Skarbu Państwa i prowadziło, przy spełnieniu wymaganych przesłanek, do nabycia własności nieruchomości w wyniku zasiedzenia przez Skarb Państwa, gdyż status państwowych osób prawnych nie zezwalał na nabycie przez nie własności nieruchomości w drodze zasiedzenia (uchwała SN z 22 października 2009 roku, sygn. akt III CZP 70/09, OSNC 2010/5/6; wyrok SN z dnia 31 maja 2006 roku, sygn. akt IV CSK 149/05, LEX nr 258681 oraz postanowienia SN z 11 lutego 2011 roku, sygn. akt I CSK 288/10, LEX nr 798230; z 22 października 2009 roku, sygn. akt III CSK 38/09, LEX nr 553699; z dnia 17 września 1993 roku, sygn. akt II CRN 76/93, LEX nr 80723). Z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r.

o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3, poz. 11) zniesiona została zasada,

że jedynie Skarbowi Państwa może przysługiwać prawo własności mienia państwowego,

w wyniku czego państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną w zakresie nabywania składników majątkowych na własność (uchwała 7 sędziów SN z dnia 18 czerwca 1991 roku, sygn. akt III CZP 78/01, OSNC 1991/10-12/118). Dopiero zatem po dniu 1 lutego 1989 roku przedsiębiorstwa państwowe wykonywały posiadanie w zakresie odpowiadającym treści służebności we własnym imieniu (tak też SN w postanowieniu z 25 stycznia 2006 roku, sygn. akt I CSK 11/05, LEX nr 181257). Tezę tę należy jednak uzupełnić stwierdzeniem, iż wobec faktu, że w dacie 1 lutego 1989 roku nieruchomość na której zlokalizowana była napowietrzna linia energetyczna, była własnością Skarbu Państwa, bieg terminu zasiedzenia służebności polegającej na korzystaniu z linii przesyłowej znajdującej się w zarządzie przedsiębiorstwa państwowego, przebiegającej po działce stanowiącej własność Skarbu Państwa, nie mógł się rozpocząć przed dniem 5 grudnia 1990 r. W sytuacji bowiem gdy zarówno właścicielem nieruchomości obciążonej, jak i posiadaczem służebności gruntowej był Skarb Państwa, nie mogło w ogóle dojść do zasiedzenia służebności przesyłu, gdyż właściciel nie może nabyć przez zasiedzenie służebności gruntowej na nieruchomości stanowiącej jego własność. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2015 roku, IV CSK 468/14, Lex nr 1767490). Co oczywiste, uczestnik nie może także skorzystać z dobrodziejstwa art. 10 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie

ustawy Kodeks cywilny, w myśl której jeżeli przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy istniał stan, który według przepisów dotychczasowych wyłączał zasiedzenie nieruchomości, a według przepisów obowiązujących po wejściu w życie tej ustawy prowadzi do zasiedzenia, zasiedzenie biegnie od dnia wejścia jej w życie; jednakże termin ten ulega skróceniu o czas,

w którym powyższy stan istniał przed wejściem w życie ustawy, lecz nie więcej niż o połowę. Nie może bowiem doliczyć okresu pomiędzy 1979 a 1993 roku, albowiem wówczas nieruchomość stanowiła własność Skarbu Państwa, któremu przysługiwała także własność urzędzeń przesyłowych.

Kluczowym zagadnieniem w sprawie pozostaje zatem ustalenie, czy objęcie przez poprzedników prawnych uczestnika urzędzeń przesyłowych, a zatem przedmiotowej nieruchomości w zakresie służebności przesyłu nastąpiło w dobrej czy złej wierze. Rozważając tę kwestię należy przypomnieć, że dla przyjęcia dobrej lub złej wiary posiadacza decydująca jest chwila objęcia przez niego posiadania nieruchomości (służebności). W niniejszej sprawie, jak już wyżej wskazano, za datę decydującą o dobrej lub złej wierze uczestnika przyjąć należy datę 1 października 1990 roku. W tej dacie istniało utworzone na mocy Zarządzenia Ministra Przemysłu nr 13/ORG/89 z dnia 16 stycznia 1989 roku z mocą od 1 stycznia 1989 roku samodzielne przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) Łódź – Miasto”. W myśl art. 2 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych w brzmieniu obowiązującym w dacie utworzenia Zakładu Energetycznego (...) przedsiębiorstwo państwowe, gospodarując wydzieloną częścią mienia ogólnonarodowego, prowadziło samodzielnie działalność gospodarczą zgodnie z celami narodowego planu społeczno-gospodarczego. W ocenie sądu, przedsiębiorstwo państwowe, wyodrębnione organizacyjnie z mienia Skarbu Państwa, któremu wówczas przysługiwała własność przedmiotowej nieruchomości, mogło mieć uzasadnione okolicznościami przeświadczenie, iż służy mu uprawnienie do władania nieruchomością objętą wnioskiem w zakresie koniecznym do korzystania z urzędzeń przesyłowych. W konsekwencji, Sąd orzekający w niniejszej sprawie uznał w tej sytuacji, iż do objęcia w posiadanie nieruchomości objętej wnioskiem doszło w dobrej wierze. Późniejsza zmiana właściciela na osobę prywatną dla oceny dobrej lub złej wiary jest obojętna. Tym samym do zasiedzenia służebności przesyłu doszło z dniem 1 października 2010 roku, a zatem przed złożeniem przez wnioskodawców wniosku o ustanowienie służebności przesyłu. Wytoczenie przez nich powództwa o odszkodowanie za bezumowne korzystanie z przedmiotowej nieruchomości przez uczestnika pozostaje bez znaczenia dla biegu zasiedzenia służebności przesyłu (por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2014 r. III CZP 45/14 (OSNC 2015/5/54, LEX nr 1545051, Biul.SN 2014/11/7-8, KSAG 2015/1/98-99)

Na marginesie jedynie stwierdzić należy, że dla stwierdzenia nabycia własności nieruchomości w wyniku zasiedzenia przez Skarb Państwa nie ma znaczenia że nieruchomość posiadały kolejno różne jednostki państwowe i żadna z nich nie była posiadaczem przez okres wymagany do nabycia własności przez zasiedzenie. Istotne jest jedynie, czy łączny okres posiadania przez te podmioty jest wystarczający do zasiedzenia (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z 22 października 2009 roku, sygn. akt III CSK 38/09, LEX nr 553699). Sąd orzekający podziela wskazane poglądy, przenosząc je odpowiednio na zasiedzenie służebności o treści służebności przesyłu, co prowadzi do wniosku, że w dacie upływu terminu tego zasiedzenia posiadaczem linii była (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i na jej rzecz nastąpiło zasiedzenie.

Następcy prawni – w kolejnych przekształceniach – przejmowali cały zakres działalności poprzedników związany z przesyłem i całe ich mienie służące wykonywaniu obowiązków operatora sieci przesyłowych, w szczególności urzędzenia energetyczne i służebności konieczne do ich eksploatacji. Przejęcie mienia i przedsiębiorstwa poprzednika oznacza, z mocy art. 44 k.c. i 55¹ k.c., przejście na następców prawnych również służebności przesyłu jako prawa rzeczowego (o niewątpliwie majątkowym charakterze) do korzystania z nieruchomości cudzej.

Wobec powyższego, wnioskodawcy nie mogą domagać się ustanowienia służebności przesyłu, gdyż przysługuje już ona uczestnikowi z tytułu zasiedzenia. Z uwagi na fakt, iż nabycie to ma charakter pierwotny, bezzasadne jest żądanie przyznania wynagrodzenia z tego tytułu.

Odnosnie podziemnej kablowej linii elektroenergetycznej Sąd doszedł do wniosku, że nie stanowi ona własności uczestnika.

Stosownie do przepisu art. 49 § 1 k.c. w aktualnym brzmieniu, urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz inne urządzenia podobne nie należą do części składowych nieruchomości, jeżeli wchodzi w skład przedsiębiorstwa.

Jak stanowi § 2 wskazanego przepisu, osoba, która poniosła koszty budowy urządzeń, o których mowa w § 1, i jest ich właścicielem, może żądać, aby przedsiębiorca, który przyłączył urządzenia do swojej sieci, nabył ich własność za odpowiednim wynagrodzeniem, chyba że w umowie strony postanowiły inaczej. Z żądaniem przeniesienia własności tych urządzeń może wystąpić także przedsiębiorca.

Przepis art. 49 został znowelizowany ustawą z dnia 30 maja 2008 r. (Dz. U. z 2008 r. nr 116, poz. 731). Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z 13 lipca 2011 r. (III CZP 26/11, OSNC 2012/1/8, www.sn.pl, Biul.SN 2011/7/8, Biul.SN 2011/7/8-9, LEX nr 852328), przepis art. 49 w aktualnym brzmieniu dotyczy również sytuacji, w których urządzenia zostały wybudowane i podłączone do sieci przed dniem 3 sierpnia 2008 r. Sąd Najwyższy wskazał również w uzasadnieniu przedmiotowej uchwały, iż urządzenia określone w art. 49 § 1 k.c.

z chwilą, gdy przez fizyczne połączenie z siecią przestają być częścią składową nieruchomości, zachowują status samoistnych rzeczy ruchomych, mogących być przedmiotem odrębnej własności i odrębnego obrotu. Urządzenia takie, nawet gdyby ich ściśle związanie z instalacją sieci przedsiębiorstwa uzasadniać miało zastosowanie art. 47 § 2 k.c., nie stają się zatem częściami składowymi takiej instalacji. Zdarzeniem prawnym, którego skutkiem jest nabycie własności urządzeń określonych w art. 49 § 1 k.c., jest sfinansowanie kosztów ich budowy. Udziały we współwłasności urządzeń powinny się oznaczać - przez odpowiednie zastosowanie art. 193 § 1 k.c. - według wysokości poniesionych kosztów ich budowy.

Zakład energetyczny w żaden sposób nie partycypował w kosztach budowy wskazanej sieci, wobec czego nie przysługuje mu prawo własności wskazanych urządzeń przesyłowych. Przysługuje ona osobom, które sfinansowały koszty ich budowy, bądź ich spadkobiercom, a zatem osobom fizycznym. Nie jest natomiast możliwe ustanowienie służebności przesyłu na rzecz podmiotu, który nie jest właścicielem urządzeń przesyłowych.

Wniosek podlegał zatem oddaleniu w całości.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 kpc wobec braku podstaw do odstąpienia od zasady wyrażonej powyższym przepisem.

Sąd nie obciążył wnioskodawców kosztami postępowania, na podstawie art. 102 k.p.c w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Przepis art. 102 k.p.c wyraża zasadę słuszności w orzekaniu o kosztach, stanowiąc wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Jako wyjątek nie może być stosowany rozszerzająco, zalecany jest także umiar w jego stosowaniu. Nie konkretyzuje on pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi (por. m.in. postanowienie SN z dnia 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73, LEX nr 7366). Podstawę do jego zastosowania stanowią konkretne okoliczności danej sprawy, przekonujące o tym, że w danym przypadku obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu na rzecz przeciwnika byłoby niesłuszne, niesprawiedliwe. Stanowią je zarówno fakty związane z samym procesem jak i leżące poza nim, a dotyczące sytuacji życiowej, stanu majątkowego stron, które powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego. Zatem przepis art. 102 k.p.c. powinien być zastosowany wówczas, gdy w okolicznościach danej sprawy obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu przeciwnika byłoby rażąco niezgodne z zasadami słuszności. (Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2011 r. II CZ 203/10 LEX nr 73839). Należy przy tym podkreślić, że uznanie, czy w sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony zależy od swobodnej oceny sądu. (postanowienie Sądu Najwyższego z 5 stycznia 2011 roku, II PZ 26/10 LEX nr 784924).

W niniejszej sprawie w ocenie sądu wnioskodawcy w dacie złożenia wniosku mogli być subiektywnie przekonani o zasadności ich roszczeń. Wprawdzie uczestnik złożył na etapie przedsądowym zarzut zasiedzenia, jednak nie przedstawili żadnych dokumentów, na podstawie których można by zweryfikować jego upływ. Co więcej, orzecznictwo Sądu Najwyższego i sądów powszechnych dotyczące kwestii służebności przesyłu, które w chwili obecnej uznać należy na utrwalone, krystalizowało się w toku postępowania i wnioskodawcy nie może być obciążeni negatywnymi konsekwencjami takiego stanu rzeczy.

W tym stanie faktycznym należało orzec jak w sentencji.